

## Vead ja nendega tegelemine: kuidas aidata uuel inimesel elada sisse

Õppimise ja sisse elamise ajal ei ole vead ja eksimused probleem, millest hoiduda! Aktiivne tegutsemine ja tehtud vigade analüüsimine on kõige efektiivsem viis saada uus inimene kiiresti ja asjalikult tegutsema.

Sageli hakatakse vigu vältima, kas hirmust, et viga näitab õppija või juhendaja saamatust või kaalutlusest, et vigadega tegelemiseks ei ole aega. Neist hirmudest üle saamiseks soovitame, kuidas:

1. kasutada vigu, mis tekkisid töö käigus, tõhusaks õppimiseks nii, et nad ei korduks
2. teha vead ja eksimused osana väljaõppe protsessist nii, et nad ei tuleks ette töös sihtgrupi ja klientidega

Uuringud näitavad, et inimesed, kellel endal ja kelle juhendatel on nn juurdekasvu uskumus\*, et vead ei ole nõrkuse näitajad, vaid loomulik nähtus, õpivad ja arenevad palju kiiremini, rääkimata paremast motivatsioonist.

Vigu on erinevaid. Enamasti ei ole eksituse põhjuseks rumalus ega hoolimatus. Vea analüüsimise viis ja vea ennetamiseks sobivad meetodid sõltuvad vea tüübist - sellest, milline mõtlemine viis selle vea tekkimiseni. Selle välja uurimine ja vea tüübi äratundmine ongi juhendada esimene ja väga oluline ülesanne!

<b>Vea tüüp**</b> <i>Sõltuvalt mõtlemisest, mis eelnes veale</i>	<b>Vea vahetu analüüsimine</b> <i>Millele keskenduda vea märkamisel ja arutamisel</i>	<b>Vea ennetamine väljaõppes</b> <i>Ideed ja meetodid, kuidas kiireks õppimiseks kutsuda viga esile turvalises keskkonnas</i>
<b>Uuele tasemele liikumise viga</b> Tekib uue asja tegemisel, uutmoodi katsetamisel.	Anda rahulikku tagasisidet - mis on ebasobiv tegu ja selle tagajärg ning analüüsida koos õppijaga, kuidas selles olukorras toimida ja miks nii.	Realistlike olukordade ennetav läbitöötamine nii, et õppija saab ise välja pakkuda tegutsemisviisi ja seda analüüsida dialoogis juhendajaga.  <i>Meetodid: tavajuhtumite analüüs, harjutused, juhendite läbi arutamine</i>
<b>Ahhaa-viga</b> Tekib, kui arvame, et juba oskame, aga tehtud eeldused või olukorra hindamine osutus valeks.	Üllatab tegijat - vea põhjuseks mitte teadmatus, vaid ebasobiv mõttemudel. Uurida, milline oli õppija arusaam toimuvast ja analüüsida, milline situatsiooni tõlgendus ja tegutsemise viis on efektiivsem.	Olukordade ennetav läbi töötamine puuduliku või osalise info tingimustes, kus peab tegema oletusi ja neist lähtuma. Analüüsida just oletusi, erinevaid vaatenurki ja prioriteete.  <i>Meetodid: osalise infoga juhtumite analüüs; rollimängud, kus vaja mõista teise positsiooni.</i>
<b>Hooletusviga</b> Tekib ebapiisavast keskendumisest, väsimusest või hajameelsusest	Anda vahetult tagasisidet, ilma närvipinge ja rünnakuta.  Kui hooletusviga kordub, uurida rahulikult hetkel, kas tegu on väsimuse / stressi / läbipõlemise märgiga või eksimise ohtu tõstab puudulik protseduur või töövahend.	Hooletusvigu on vähem, kui on piisavalt puhkust ja kui antakse teistele märku stressist või muredest. Protseduurid vajavad ühist läbi mõtlemist ja jooksvat täiendamist ja lihtsustamist, kui olukord muutub.  <i>Meetodid; Stressijuhtimine; protseduuride ja juhendite (checklist'ide) sage uuendamine</i>
<b>Kriitiline viga</b> Viga, mille tulemusena tekib oluline kahju või ebavajalik risk. Siin muudab vea tüüpi tagajärg!	Oluline on esmalt lahendada olukord ja lasta kõigil rahuneda enne analüüsimist.  Edasi võtta aega süstemaatiliseks analüüsiks: vea tüüp ja tekkelugu, suhtlemine omavahel jt faktorid.	Kriitilisi vigu näeb realistlikes olukordades: õppused (elustamine lastelaagris), simulatsioonid (usaldustelefoni vestluse) või läbimäng koos ekspertidega (agressiivsete inimeste rahustamine) mida analüüsitakse.  <i>Meetodid: praktilised õppused, simulatsioonid, läbimängud koos eksperdi tagasisidega</i>

\*Kuula Carol Dweck'i TED kõnet juurdekasvuuskumusest (ingl. growth mindset) : <http://bit.ly/dweck-tedtalk-haridus>

\*\*Alge idee allikaks on Eduardo Briceño blogipostitus: <http://bit.ly/vigade-blogipostitus>